

ГРОМАДСЬКІСТЬ – ОСНОВНИЙ ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ІНЖЕНЕРА
НОВОГО ПОКОЛІННЯ

Навчання без моральної освіти є засіб
без мети, а моральна освіта без навчання
є мета, обмежена засобами.

І.Ф. Герbart

XXI сторіччя було об'явлене ЮНЕСКО «сторіччям освіти». Це означає, що знання, інтелект, культура стають пріоритетними цінностями європейського суспільства, яке стає на нову ступінь свого розвитку. Що, в свою чергу, потребує мобільних, соціально грамотних, компетентних фахівців у різних галузях. Виховання спеціалістів нового покоління європейського рівня є однією з актуальних задач, пов'язаних із якістю вищої освіти. Відомо, що якість освіти складається з якості навчання та якості виховання. Якість навчання обумовлюється здійсненням навчального процесу за професійними програмами. Виховання ж є безперервним процесом, який здійснюється і у позанавчальні часи і спрямований на закріплення моральних цінностей та активної громадянської позиції майбутнього фахівця.

Необхідно відмітити, що громадянське виховання в економічно успішних країнах є прерогативою національної політики. Звернемось до опыту держав дальнього зарубіжжя. В чому, наприклад, секрет феномену азіатських «тигрів» - країн Азії, які нещодавно були економічно відсталими. Бо вони для досягнення успіху використали не тільки супертехнології, але й різні області освітнього простору, включаючи і моральне виховання. Успішна Америка завжди вважала і вважає, що виховання – це є цілеспрямоване зрощування патріота-громадянина. Доказом цьому можуть бути слова професора Луїсвілльського університету штату Кентуккі Томас Р.Лоусона: «Студент може бути відрахований за двома причинами: не показує достатнього рівня знань та морального виховання, не вмє входити в контакт та спілкуватися з людьми» [1].

Володіння громадянськими навичками, цінностями дозволяє громадянам формувати свої кар'єрні рішення, планувати стратегію власного життя, використовувати можливості, які надає держава. Успішність кожної окремої людини визначає успішність всієї країни і залежить від рівня громадянської освіти. Для цього дуже важливо бачити стратегічні можливості країни і узгоджувати зі своїми власними, прогнозувати улаштування життя країни та своєї власної. Таким чином, змістова сторона виховної діяльності у ВНЗ зумовлена цілями та завданнями держави. «Формування національної інтелігенції, сприяння збагаченню і оновленню інтелектуального генофонду нації, виховання її духовної еліти – завдання, що стоїть перед вищими навчальними на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців. Освітня й виховна діяльність навчального закладу повинні знаходитись у тісному взаємозв'язку, доповнюючи і збагачуючи одна одну. Оновлення змісту загальноосвітніх, соціально-гуманітарних дисциплін повинно бути підпорядковано меті формування у студентів національної самосвідомості, патріотизму, правової й економічної грамотності, соціальної активності, загальної культури особистості, що базується на надбаннях української та світової культури. Такі якості випускника вищого навчального закладу передбачено Державним стандартом вищої освіти, розробка якого здійснюється провідними викладачами України під егідою Міністерства освіти і науки України та Інституту інноваційних технологій і змісту освіти»[2]. Сучасний український ідеал виховання сьогодні — всебічно, гармонійно розвинена особистість, національно свідомо й соціально активна, людина з високою громадянською відповідальністю, з глибокими духовними, громадянськими, патріотичними почуттями, здатна до неперервного розвитку і вдосконалення.

Отже, основними напрямками виховання у ВНЗ в сучасних умовах є: ідейно-національний, патріотичний, духовно-моральний, естетичний, соціально-правовий, екологічний, фізичний і трудовий. Ідейно-національне виховання спрямоване на утвердження у свідомості студентів почуття обов'язку, честі, совісті, любові до українського народу. Це створена впродовж віків самим народом система поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій, звичаїв, покликаних формувати світоглядну свідомість та ціннісні орієнтації молоді, засвоєння нею соціального досвіду, надбань попередніх поколінь. Духовно-моральне виховання спрямоване на формування в студентів цілісного світогляду, загальнолюдських цінностей,

вищих моральних якостей, ставлення до людини як до вищої цінності, поваги до її суджень, поглядів, цінностей, залучення до багатств сучасної культури. Воно ґрунтується на усвідомленні й прийнятті загальнолюдських і національних моральних цінностей, сприяє формуванню свідомості й необхідності дотримуватися норм моралі в повсякденній життєдіяльності. Усі складові виховання відображають змістовий аспект єдиного виховного процесу у ВНЗ, який має ґрунтуватися на національних ідеях, ідеях побудови державності, патріотизмі, вірності своєму народові тощо. Реалізація цих напрямів дає змогу формувати студента як цілісний феномен, усебічно розвинену особистість.

Видатний український педагог В.О. Сухомлинський у своїй ґрунтовній праці "Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості" писав: "Процес виховання всебічно розвиненої, гармонійної особистості полягає в тому, що, дбаючи про досконалість кожної грані, сторони, риси людини, вихователь одночасно ніколи не випускає з поля зору ту обставину, що гармонія всіх людських граней, сторін, рис визначається чимось провідним, основним. Жива людська плоть і кров всебічно розвиненої людини втілює в собі повноту й гармонію сил, здібностей, пристрастей, потреб, в якій вихователь бачить такі сторони, риси, грані, як моральну, ідейну, громадянську, розумову, творчу, трудову, естетичну, емоційну, фізичну досконалість. Провідним, визначальним компонентом у цій гармонії є моральність" [3].

Сьогодні ми переходимо до усвідомлення та визнання існування інших істин, їх своєрідності і цінності, намагаємось вести діалог і порозуміння. У сфері освіти цій тенденції відповідає відхід від єдиної моделі культурної, освіченої людини, визнання різноманітності цілей освіти, надання особистості права вибору і самостійного визначення свого ідеалу і культурного зразка. Виховання — процес складний, довготривалий, неперервний. Тому помилково думати, що процес виховання людини завершується закінченням загальноосвітньої школи. Скільки людина живе, стільки вона й зазнає виховних впливів. Молода людина, яка після закінчення загальноосвітньої школи здобуває професійну освіту у ВНЗ, обов'язково повинна бути включена в систему виховного впливу на відповідному рівні. Розпочатий у родині, дошкільній установі, у школі процес національного виховання логічно й органічно має бути продовжений у вищій школі.

З метою реалізації процесу виховання у ВНЗ можливе застосування наступного алгоритму:

- аналіз фактичного стану справ для виявлення суперечностей у цілісному діяльнісно-виховному процесі й визначення шляхів їхнього розв'язання;
- планування ефективних виховних заходів та організація їхнього виконання для досягнення необхідного виховного впливу;
- створення умов для ефективного виховання у ВНЗ;
- оцінка результатів виховної діяльності на кафедрах і в середовищі ВНЗ та корекція всього діяльнісно-виховного процесу у ВНЗ [4].

Взаємини людини із суспільством складні й багатогранні. Розвиток людства не є прямим, лінійним процесом, у ньому багато колізій і протиріч, конфліктів і криз. В сучасному світі одним з базових протиріч є одночасне посилення інтеграційних процесів у сполученні з ростом національного самовизначення. В Україні це протиріччя проявляється особливо сильно, оскільки з моменту здобуття незалежності обидві ці тенденції не тільки не гармонізуються, але й загострюються ще більше. Сучасна молодь перебуває під тиском, з одного боку, проголошення пріоритету загальнолюдських цінностей, прагнення політиків включити Україну в різноманітні міжнародні союзи, розкриття кордонів, діяльності на території держави величезної кількості міжнародних фондів, релігійних організацій, благодійних спілок, з іншого боку, все більша увага приділяється посиленню національних традицій, відновленню національного коріння. Безумовно, така ситуація підвищує актуальність визначення концептуальних основ громадянського виховання молодого покоління, виявлення реальних (а не ідеалізованих) тенденцій формування громадянської позиції студентства як найбільш чутливої до соціальних процесів частини молоді. Тому виховання громадськості нині має пронизувати всі аспекти навчально-виховної роботи вищого навчального закладу.

Література:

1. Вульфсон Б.Л. Западноевропейское образовательное пространство XXI века: Прогностические модели // Педагогика. – 1994.- № 2. – с. 56-62
2. Основні напрями виховної роботи у вищих навчальних закладах. К. Левківський <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=education/higher/education/basic>

3. Сухомлинский В. А. Проблемы воспитания всесторонне развитой личности // История педагогики в России. М., 1999. - 374с.
4. Оргинський В. Л. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / К.:ЦУЛ, 2009. – 470 с.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник / К.: Знання, 2005.- 486 с.